1°. 1848. N°. 53.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is *f* 5 in de drie maanden.

MAANDAG 13 MAART.

De prijs der Advertentiën is, van een tot *vijf* regels, *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

Aan de trouweloosheid der vorsten zijn meerendeels de geweldige revolutiën te wijten.

Wat niet alleen de dynastie van Orleans maar de monarchale regering zelve, in Frankrijk, ten val bragt, het was LODEWIJK FILIPS trouweloosheid.

Hij bekwam den troon op voorwaarde en onder belofte »van denzelven met republikeinsche instellingen te zullen omringen;" hij deed het niet.

Zijne regering »zou eene goedkoope regering zijn;" zij was het niet.

Als burgerkoning, in den zin van burgerlijke koning, werd hij uitgeroepen en aanvaardde hij den scepter; niettemin werden er allengs hofcharges, overvloediger bezoldigingen, sinecures, adellijke en feodale titels ingevoerd.

Dit alles was tegen de bedingen zijner krooning; dit alles was trouweloos.

Hoe zulks het volk verbitterde, is thans gebleken.

Het verbitterde het volk niet alleen; het benam het volk alle vertrouwen op koninklijke beloften.

Daarom verstootte men de monarchie.

»Ziet toe" riep het volk in gewapende scharen aan het bureau van den *National* toegestroomd deszelfs redacteur, MARRAST, toe: »Ziet toe dat wij niet andermaal bedrogen worden!"

En niet alleen in Frankrijk bedroog de vorst de natie.

Men herinnere zich de vorstelijke beloften en eeden toen het gold de volken te wapenen tegen de Fransche hegemonie.

Op de vaandels van de kruistogt tegen NAPOLEON, werd alom constitutionele regeringsvorm geschreven.

Luidens de bondsacte, zouden in alle Duitsche landen constitutionele regeringen worden ingevoerd.

Hoe vervulden vooral Oostenrijk en Pruissen die belofte?

Of staat het keizers en koningen vrij hun woord te verbreken?

Wat deed de koning der Beide Siciliën met de door hem bezworen Siciliaansche constitutie?

Is het dus wonder dat de volken eindelijk het geduld verliezen en geen geloof meer slaan aan der vorsten woord?

Waarlijk, de republikeinsche regeringsvorm ligt niet in de wenschen der meerderheid; nergens in Europa.

Maar men wil algemeen vrijzinnige instellingen, constitutionele waarborgen, en verligting van drukkende lasten.

Lang, zeer lang heeft men een en ander van de vorsten verwacht.

Slechts hunne onwilligheid of hunne trouweloosheid is het, welke republikeinsche revolutiën wekt.

Buitenlandsche berigten.

FRANKRIJK.

Parijs, 5 *maart*. Heden is de lang verwachte circulaire van den heer *Lamartine* verschenen, waarin de betrekkingen van Frankrijk tot andere staten worden behandeld:

CIRCULAIRE *van den minister van Buitenlandsche Zaken aan de diplomatieke agenten der Fransche republiek.*

Mijnheer!

»Gij kent de gebeurtenissen van Parijs, de overwinning door het volk behaald, zijn heldenmoed, zijne gematigdheid, zijne bezadigdheid, de door de medewerking aller burgers herstelde orde, even alsof, in die tusschenregering waar de zigtbare magten ontbraken, de algemeene wijsheid alleen Frankrijks regering uitmaakte.

»De Fransche omwenteling is dus in haar blijvend eindperk getreden. Frankrijk is eene republiek: de Fransche republiek heeft, tot haar bestaan, geene erkenning noodig. Zij grondt zich in het natuur-, in het volken-regt. Zij is de wil van een groot volk, dat de erkenning van zijn regt aan niemand vraagt, dan aan zich zelf. Daar de Fransche republiek nogtans in het gezin der bestaande regeringen wenscht te treden als regelmatige mogendheid, en niet als een de Europesche orde verstorend verschijnsel, is het gepast, dat gij, ten spoedigste aan de regering, bij welke gij geaccrediteerd zijt, de beginselen en strekkingen doet kennen, die voortaan de buitenlandsche staatkunde der Fransche regering zullen besturen.

»De afkondiging der Fransche republiek is geene daad van aanval tegen eenigen regeringsvorm ter wereld. De regeringsvormen dragen de verscheidene kenmerken der aardrijkskundige ligging, verstandelijke, zedelijke en stoffelijke ontwikkeling bij de volken. Even als de bijzondere personen, hebben de natiën verschillende tijdperken haars levens. De beginselen, door welke zij bestuurd worden, wisselen achtervolgens van gedaante. De eenhoofdige, aristocratische, constitutionele, republikeinsche regeringsvormen zijn de uitdrukking dier onderscheidene trappen van rijpheid, welke het genie der volken bereikt heeft. Zij verlangen meer vrijheid, naar mate zij gevoelen er meer te kunnen verdragen; zij verlangen meer gelijkheid en democratie, naar mate zij meer de inspraak gevoelen van regtvaardigheid en van liefde voor het volk. Het is eene vraag van tijd. Een volk is verloren, zoodra het ontijdig het oogenblik dier rijpheid wil vooruitloopen, even gelijk het zich onteert, wanneer het dat tijdstip laat voorbijgaan, zonder het aan te grijpen. Eenhoofdige en republikeinsche regering zijn in de oogen van echte staatslieden geene volstrekte beginselen, die den strijd op leven en dood tegen elkander moeten voeren; het zijn slechts feiten, die een contrast vormen, die tegenover elkander bestaan kunnen, mits zij elkander begrijpen en eerbiedigen.

»Oorlog is dus geenszins het beginsel der Fransche republiek, zoo als hij daarvan in 1792 de noodlottige en roemruchtige noodzakelijkheid werd. Tusschen 1792 en 1848 ligt de helft eener eeuw. Na eene halve eeuw tot de grondbeginselen van 1792 of tot dat der veroveringszucht van het keizerrijk weder te keeren, zou geen vooruitgang, het zou een teruggang zijn in den tijd. De omwenteling van gisteren is eene schrede voorwaarts, niet achterwaarts. De wereld en wij zullen voorwaarts gaan tot den staat van broederschap en van vrede.

»Gaf de toestand der Fransche republiek in 1792 de uitlegging van den oorlog, zoo geeft het velerlei verschil tusschen dat tijdperk onzer geschiedenis en het tijdstip, dat wij beleven, de uitlegging van den vrede. Dat verschil, legt u toe het wel te doorgronden en het begrip daarvan rondom u wel te doen inzien.

»In 1792 was de natie niet één. Twee volken leefden op denzelfden grond. Een vreeselijke worstelstrijd bleef voortduren tusschen de volksklassen, die van hare voorregten ontzet waren, en de klassen, die gelijkheid en vrijheid hadden veroverd. De van hun voorregt ontzette klassen maakten gemeene zaak met het gevangen koningschap en met den naijverigen buitenlander, om aan Frankrijk zijne omwenteling te betwisten en om aan hetzelve, door inval en overweldiging, monarchie, aristocratie en theocratie weder op te dringen. Thans zijn er geene afgescheidene en ongelijke klassen meer. De vrijheid heeft allen vrij, de gelijkheid voor de wet alles gelijk gemaakt; de broederschap, welker toepassing wij verkondigen en welker weldaden de Nationale Vergadering gaat regelen, zal alles verbinden. In geheel Frankrijk is niet een eenig burger, tot welke denkwijs hij ook behoore, die niet hulde doet aan het beginsel, dat het vaderland boven alles moet gaan, en die het, door die hulde en eensgezindheid, niet onverwinnelijk maakt tegen alle pogingen, alle ongerustheden van buitenlandschen inval.

»In 1792 was het niet het geheele volk, dat in het bezit zijner regering getreden was: het was alleen de midden-klasse, die vrijheid wilde oefenen en er genot van hebben. De zegepraal der midden-klasse was destijds zelfzuchtig, gelijk de zegepraal van elke oligarchie zulks is. Zij wilde voor haar alleen de regten behouden, welke allen heroverd hadden. Zij moest hiertoe tegen de regerings-aanvaarding des volks eene sterke afwending te weeg brengen, en het blindelings naar de slagvelden drijven, om het te beletten zijn eigen regeringsregt te aanvaarden. Die afwending was de oorlog. Oorlog was het denkbeeld en doel van Monarchalen en Girondijnen; het was niet dat der verder gevorderde democraten, die toen, als wij nu, de opregte, volledige en regelmatige regering van het volk zelf begeerden, onder dien naam, zonder uitsluiting en zonder voorkeur, al de klassen, waaruit de natie bestaat, begrijpende.

»In 1792 was het volk slechts het werktuig, niet het doel der omwenteling. Ditmaal is de omwenteling door het volk en voor het volk gemaakt. Het volk is de omwenteling. Die omwenteling ingetreden, brengt [illegible] zijne nieuwe behoeften van arbeid, nijverheid, onderwijs, [illegible], koophandel, [illegible], goedkoop leven, [illegible], [illegible] van beschaving, alle behoeften [illegible]. Volk en vrede is een woord van gelijke [illegible].

»In 1792 [illegible] Frankrijks en Europa's denkbeelden nog niet voorbereid, om ten voordeele der menschheid de groote harmonie der natiën te begrijpen en aan te nemen. De denkbeelden der ten einde spoedende eeuw lagen nog slechts in het hoofd van eenige wijsgeeren. Thans is de wijsbegeerte [illegible]. Vijftig jaar lang genotene vrijheid van [illegible], spreken en schrijven heeft zijne vruchten [illegible]. Boeken, dagbladen, het spreekgestoelte zijn de apostels geweest der Europesche verstandsverlichting. De rede, haar stralend licht van allerwege over de grenzen der volken verspreidende, heeft tusschen de gemoederen die groote verstandelijke nationaliteit doen geboren worden, die de voltooijing der Fransche omwenteling zal zijn, en de daarstelling der broederschap tusschen al de natiën op geheel onzen aardbol.

»In 1792 eindelijk was de vrijheid iets nieuws, de gelijkheid eene ergernis, de republiek een onopgelost vraagstuk. De regten des volks, ter naauwernood door *Fenelon*, *Montesquieu*, *Rousseau* ontdekt, waren door de oude feodale, dynastieke, sacerdotale overleveringen zoo zeer bedolven, vergeten, ontheiligd, dat de wettigste bemoeijing des volks met zijne eigene zaken aan de staatslieden der oude school als iets gedrogtelijks voorkwam. Volksregering deed te gelijkertijd èn troonen èn grondslagen der maatschappijen waggelen. Heden ten dage zijn troonen en volken aan het woord, aan de vormen, aan de geregelde onrust der vrijheid gewoon geworden, die onder verschillende uitdrukking zich in alle Staten, zelfs de eenhoofdige, openbaart. Zij zullen zich ook gewennen aan de republiek, die hare volkomenste vorm bij de tot grootste rijpheid gekomene natiën is. Zij zullen erkennen, dat er eene behoudende vrijheid

is: zij zullen erkennen, dat er in de republiek niet alleen eene betere orde bestaan kan, maar ook dat in die regering van allen voor allen meer ware orde kan bestaan, dan in de regering van sommigen voor sommigen.

»Maar behalve deze belangelooze beschouwingen, zoude het belang zelf van de bekrachtiging en den duur der republiek den staatslieden van Frankrijk vredelievende gedachten inboezemen. Het is niet het vaderland dat in den oorlog het grootste gevaar loopt, het is de vrijheid. De oorlog is bijna altijd een dictatorschap. De soldaten vergeten de instellingen om de personen. De eerzuchtigen haken naar de troonen. De roem verblindt de vaderlandsliefde. De begoocheling van eenen zegevierenden naam bedekt den aanslag tegen de nationale vrijheid. De republiek verlangt voorzeker roem, maar zij verlangt die voor zich zelve en niet voor *Caesars* of *Napoleons*.

»Bedrieg u echter niet; deze denkbeelden, die het voorloopig gouvernement u gelast aan de mogendheden mede te deelen, als een waarborg voor Europesche rust, hebben niet ten doel aan de republiek de stoutheid te doen vergeven, die zij gehad heeft te ontstaan, nog minder om nederig de plaats te vragen van een groot regt en een groot volk in Europa; neen, zij hebben een edeler doel: de vorsten en volken tot nadenken te brengen; hen niet te vergunnen zich onwillekeurig te vergissen over het karakter onzer revolutie; aan de gebeurtenis haar ware voorkomen te geven en haar in het juiste daglicht te stellen; eindelijk waarborgen te geven aan de menschheid, alvorens er aan onze regten en aan onze eer te geven, indien deze miskend of bedreigd werden.

»De Fransche republiek zal derhalve niemand den oorlog aandoen. Zij behoeft niet te zeggen, dat zij dien zal aannemen, indien men het Fransche volk oorlogs-voorwaarden voorlegt. Het gevoelen der mannen, die op dit oogenblik Frankrijk besturen, is dit: gelukkig Frankrijk, indien men het den oorlog verklaart en indien men het alzoo noodzaakt, in weerwil zijner gematigdheid, in kracht en roem aan te groeijen! Verschrikkelijke verantwoordelijkheid voor Frankrijk, indien de republiek zelve den oorlog verklaart, zonder er toe te zijn uitgedaagd. In het eerste geval zoude zijn krijgsgenie, zijne begeerte naar handelen, zijne gedurende zoo vele jaren van vrede opgegaarde kracht, het inwendig onoverwinnelijk maken en welligt ontzagwekkend over zijne grenzen. In het tweede geval zoude het de herinneringen zijner overwinningen, die de nationaliteiten ontstemmen, tegen zich keeren en het zoude zijn eerste en zijn meest omvattende bondgenoot: den geest der volken en der beschaving, in de waagschaal stellen.

»Volgens deze grondstellingen, mijnheer, die de met kalmte overwogen grondstellingen van Frankrijk zijn, grondstellingen, die het zonder bevreesd te zijn, maar ook zonder uit te tarten, zijnen vrienden en zijnen vijanden kan aanbieden, zult gij de volgende verklaringen wel willen overwegen.

»De tractaten van 1815 zijn in de oogen der Fransche republiek niet langer geldig; intusschen zijn de afperkingen van grondgebied, in die tractaten voorkomende, feiten, die zij aanneemt als basis en als punt van uitgang in hare betrekkingen met andere natiën.

»Maar indien de tractaten van 1815 niet meer zijn dan feiten, met gemeen overleg te wijzigen, en indien de republiek verklaart, dat haar regt en hare zending is, die wijzigingen regelmatig en op vredelievende wijze te verkrijgen, dan toch bestaan het gezonde verstand, de gematigdheid, de eerlijkheid, de voorzigtigheid der republiek; zij zijn voor Europa een betere en eervoller waarborg dan de zoo dikwijls door haar geschonden of gewijzigde woorden dezer tractaten.

»Tracht, mijnheer, deze emancipatie der tractaten van 1815 door de republiek, te doen begrijpen en met goed vertrouwen te doen aannemen en aan te toonen, dat deze rondborstige verklaring geenszins met de rust van Europa strijdig is.

»Indien dus, wij verklaren het openlijk, het uur der wederoprigting van eenige in Europa of elders onderdrukte nationaliteiten, ons toescheen, volgens de besluiten der Voorzienigheid, geslagen te hebben; indien Zwitserland, onze getrouwe bondgenoot sedert *Frans I*, benaauwd of bedreigd werd in de bewegingen van vooruitgang die het maakt, om aan den bundel van democratische regeringen eene nieuwe kracht bij te zetten; indien de onafhankelijke staten van Italië met eenen inval bedreigd werden; indien men zijne binnenlandsche hervormingen beperkte of bemoeijelijkte; indien men hun gewapenderhand het regt betwistte zich onderling te vereenigen tot bevestiging van een Italiaansch vaderland, zou de Fransche republiek meenen regt te hebben zichzelve te wapenen, ten einde die wettige bewegingen van vooruitgang en van volksnationaliteit te begunstigen.

»De republiek heeft, zoo als gij ziet, met eene schrede over het tijdvak van verbanning en dictatorschap heengestapt. Zij heeft besloten de vrijheid van binnen nimmer te omsluijeren. Zij heeft evenzeens besloten nimmer hare democratische stellingen tegenover het buitenland te verloochenen. Zij zal niet toestaan, dat iemand de hand plaatse tusschen den vreedzamen glans harer vrijheid en den blik der volken.

»Zij verklaart zich de intellectuële en hartelijke bondgenoot van allen vooruitgang, van alle regten, van elke wettige ontwikkeling der instellingen van volken, die onder hetzelfde stelsel als wij leven willen. Zij zal bij hare naburen geene heimelijke of vernielende propaganda instellen. Zij weet dat slechts dit duurzame vrijheid is, die uit zich zelve, op eigen bodem ontstaat. Maar door den glans harer ideeën, door het schouwspel van orde en vrede, dat zij der wereld hoopt te geven, zal zij het eenige en eerlijke proselytismus uitoefenen: het proselytismus van achting en van sympathie.

»Dit nu is niet de oorlog, het is de natuur; dit is niet de beroering van Europa, het is het leven; dit is niet de wereld door vlammen vernielen, het is van zijne plaats den horizont der volken beschijnen, om hen voor te gaan en te gelijker tijd te leiden. Wij wenschen voor de menschheid, dat de vrede bewaard blijve; wij hopen het zelfs. Eene enkele oorlogsquaestie was, een jaar geleden, tusschen Frankrijk en Engeland gesteld; deze oorlogs-quaestie was niet door het republikeinsche Frankrijk te voorschijn gebragt, maar door het koningschap.

»De dynastie neem tdit oorlogsgevaar met zich, dat zij uit geheel persoonlijke eerzucht wegens familieverbindtenissen met Spanje, in Europa had opgeworpen. Deze huisselijke politiek van de gevallen dynastie, die zeventien jaren onze nationale waardigheid drukte, drukte derhalve te gelijker tijd, door aanspraak te maken op eene nieuwe kroon, te Madrid, op onze liberale verbindtenissen en op den vrede.

»De republiek kent geene eerzucht. De republiek kent geen nepotismus. Zij erft de familie-aanspraken niet over. Dat Spanje zich zelf beheersche, dat Spanje onafhankelijk en vrij zij. Door de vastheid dezer natuurlijke verbindtenis rekent Frankrijk meer op de eenstemmigheid van gevoelens dan op de erfopvolgingen van het huis van *Bourbon*.

»Dit, Mijnheer, is het gevoelen, dat de raden der republiek bezielt. Zoodanig zal het onveranderlijke karakter zijn van de rondborstige, sterke en gematigde politiek, die gij zult moeten vertegenwoordigen.

»Bij hare geboorte en te midden der hitte van eene door het volk niet uitgelokte worsteling, heeft de republiek die woorden uitgesproken, die hare ziel hebben blootgelegd en die de zegeningen van God en van de menschen op hare wieg zullen roepen: de woorden: *Vrijheid*, *Gelijkheid*, *Broederschap*. Des anderen daags heeft zij, door de afschaffing van de doodstraf in politieke zaken, de waarachtige verklaring dezer drie woorden voor het binnenland gegeven, geeft haar ook hunne waarachtige verklaring in het buitenland.

»De zin dezer drie woorden op onze buitenlandsche betrekkingen toegepast, is deze: bevrijding van Frankrijk van de ketenen die op zijn stelsel en op zijne waardigheid drukten; herneming van den rang, dien het op gelijken voet met de groote Europesche mogendheden moet bekleeden: eindelijk verklaring van bondgenootschap en vriendschap met alle volken. Indien Frankrijk gevoelt welk deel het aan de liberale en beschavende zending dezer eeuw nemen moet, dan is er geen dezer woorden, dat oorlog beteekent. Indien Europa voorzigtig en regtvaardig is, dan is er geen dier woorden dat niet *vrede* beteekent.

Parijs, 2 maart 1848.

Lamartine,
lid van het voorloopig gouvernement en minister van Buitenlandsche Zaken."

Binnenlandsche Berigten.

Verduidelijking en wijziging der grondwet.

Memorie van Toelichting.

De algemeene bedoeling der nevensgaande wetsontwerpen is om, overeenkomstig het oogmerk bij de opening der zitting van de Staten-Generaal te kennen gegeven, zoodanige veranderingen en bijvoegingen in eenige bepalingen der grondwet te maken, welke als werkelijke, door de ondervinding aangewezene verbeteringen kunnen beschouwd worden.

In verband hiermede is het verkieslijk geacht, deze onderscheidene veranderingen en bijvoegingen niet in één ontwerp van wet zamen te vatten, maar in meerdere, waarbij de artikelen, die door hunnen inhoud of den aard van het daarin behandelde onderwerp te zamen behooren, in hetzelfde wets-ontwerp zijn bijeengebragt, terwijl andere, die meer op zich zelven staan, in afzonderlijke wets-ontwerpen zijn opgenomen.

Wat den vorm betreft, welke bij de wets-ontwerpen is in acht genomen, deze is hoofdzakelijk geschoeid op de leest van die wetten, welke in 1840 tot het maken van veranderingen en bijvoegingen in de grondwet hebben gediend. Het scheen gepast zooveel mogelijk dien vorm te behouden, ook omdat deze voldoet aan het oogmerk, wat door deze tegenwoordige wetten moet worden bereikt.

Voor het overige zullen hierna achtereenvolgende de redenen worden ontwikkeld, waarom de voorgedragene veranderingen noodig geoordeeld zijn, en de gronden waarop de bepalingen rusten, welke ter vervanging zijn voorgesteld.

Ontwerp No. I.

Art. 4. Het is te zeer bekend, welke moeijelijkheden en bedenkingen het 4de artikel der grondwet heeft doen ontstaan, dan dat die eenige ontwikkeling zou behoeven. Bij onderscheidene gelegenheden zijn daaraan uitleggingen gegeven, die voor de veiligheid en de rust der maatschappij nadeelig mogten worden geacht, en waardoor aan de regering een vermogen ontnomen zou zijn geworden, hetwelk in het belang dier veiligheid en rust in elke welgeordende maatschappij aan de regering ontwijfelbaar moet toekomen. Door de bijvoeging van een 2de lid van dit artikel vleit men zich daaraan meerdere duidelijkheid te hebben gegeven, zoodanige verkeerde en gevaarlijke opnemingen te hebben afgesneden en tevens die herbergzaamheid ten aanzien van vreemdelingen voor Nederland te hebben behouden, waardoor het zich altijd heeft onderscheiden, en die deszelfs toestand als land van handel vordert, zonder daarbij de grenzen te overschrijden, welke de zorg voor de eigene zekerheid in het algemeen belang gebiedend voorschrijft.

Het spreekt wel van zelf dat de staat niet verpligt is alle vreemdelingen, zelfs tegen wil en dank of geheel onbedingd, op deszelfs grondgebied toe te laten, en dat ook aan de regering de bevoegdheid moet toekomen om vreemde landloopers of gevaarlijke voorwerpen van dat grondgebied te verwijderen. Het een en ander zal, volgens de nu voorgestelde wijziging van dit artikel, bij de wet worden geregeld. Die wet zal ook de algemeene voorwaarden vaststellen, op welke, ten aanzien der uitlevering van vreemdelingen, verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten. De handhaving van het regt zal alzoo bevorderd, de veiligheid onzer maatschappij beschermd, en ook het misdrijf van desertie krachtig te keer gegaan kunnen worden, terwijl de nu voorgedragene bepaling gelijkheid van toepassing zal verzekeren, en alle billijke waarborgen tegen mogelijk misbruik aanbieden.

Uit dit een en ander mag dan ook worden afgeleid, dat eene verandering van dit 4de artikel bij ervaring is gebleken noodig te zijn.

Ontwerp No. II.

Art. 7. Uit het 1ste lid van het 7de artikel der grondwet zijn weggenomen de woorden: »*of leden* »bij de Departementen van Algemeen Bestuur"; zoo omdat inrigtingen, waarbij dit zijne toepassing zou kunnen vinden, bij ons onbekend zijn, als omdat het artikel zonder die invoeging beter strookt met de bepaling van de artikelen 74 en 75 der grondwet.

Daartegen is ter verduidelijking het woord *Nederlanders* in dat 1ste lid ingevoegd, zoo omdat dit het eerste vereischte ten deze moet geacht worden, als om dit artikel in meerdere overeenstemming te brengen met het volgende artikel 8, waarin van den ingezeten gevorderd wordt dat hij tevens *Nederlander* zij. In de bedoeling en strekking van het artikel wordt hierdoor echter niets veranderd.

In het 2de lid is nu ook melding gemaakt van een *tijdelijk verblijf* der ouders buiten 's lands. Bij de bestaande redactie werd dit begrepen als ook aangewezen te zijn door de uitdrukking: *op reis zijnde*, doch niet allen, die slechts tijdelijk hun vaderland verlaten hebben, dat is met het doel van daarin weder te keeren, kunnen in den eigenlijken zin gezegd worden *op reis te zijn*. Ten einde allen twijfel weg te nemen, heeft men gemeend deze bepaling te moeten verduidelijken.

Een nieuw artikel is na dit 7de artikel ingevoegd om eene groote onbillijkheid voortaan te voorkomen, welke zonder die bepaling uit het vorige artikel zou voortvloeijen, zoo als dit toegepast is geworden. Zij die eenmaal het volle regt van inboorlingschap en de verkiesbaarheid tot alle ambten zonder onderscheid bezeten hadden, en hunne hoedanigheid van Nederlander hebben behouden, zouden, ofschoon in het rijk gevestigd, de bevoegdheid in dat artikel behandeld, missen, alleen omdat de grond waarop zij geboren zijn, of waarop hunne ouders tijdens die geboorte gevestigd waren, door omstandigheden geheel van hen onafhankelijk heeft opgehouden tot het rijk te behooren zoo als dit nu is te zamen gesteld. Om daarin te voorzien strekt de thans voorgestelde nieuwe bepaling, waarvan men vertrouwen mag dat de ervaring de noodzakelijkheid heeft aangetoond.

Ontwerp No. III.

Art. 57, alinea 3. Het is noodig voorgekomen in artikel 57 eene wijziging te brengen, waarvan het gevolg zal zijn, dat, onverminderd des konings regt om verbonden en verdragen, ook in tijd van vrede, aan te gaan, die, waardoor in eene bestaande wet veranderingen moeten gebragt worden, de goedkeuring van de wetgevende magt zullen behoeven.

Deze bekrachtiging verleend zijnde, zal daardoor gewettigd zijn elke verandering in den wettelijken toestand, van welken aard die ook zijn moge.

Ontwerp No. IV.

De veranderingen in artikel 59 der grondwet voorgedragen, hebben ten doel:

1°. om ten aanzien van de algemeene beginselen van regering in de koloniën waarborgen te geven, maar evenredig aan de belangstelling, welke die bezittingen inboezemen, zonder evenwel daardoor de bestaande orde van zaken te verstoren of de eenheid van magt te krenken, zoo onmisbaar voor het inwendig bestuur van de voornaamste dier bezittingen;

2o. om een breeder maatstaf te verschaffen aan de toepassing van de artikelen 75 en 76 der grondwet op de handelingen van den minister van koloniën;

3o. om op ruimer schaal grondwettiglijk te bestendigen de openingen omtrent de koloniale geldmiddelen door de regering uit eigen beweging gegeven of toegezegd, als ook de waarborgen, waarmede zij de verantwoording der koloniale overmakingen ongevraagd heeft omringd, en welker nuttigheid de ondervinding voldingend heeft bewezen.

Ontwerp No. V.

Art. 66. Volgens de thans in de grondwet bestaande bepaling, kan de koning in geen geval gratie verleenen dan na den Hoogen Raad te hebben gehoord. In zaken van aanbelang is zoodanig voorschrift ontwijfelbaar van het hoogste nut, ofschoon het advies van den Hoogen Raad niet verbindend zij. Maar bij de groote vermenigvuldiging der verzoeken om gratie, is uit de algemeenheid van dit voorschrift een gewigtig bezwaar ontstaan. Wanneer het verzoek veroordeelingen van minder aanbelang betreft, veroorzaakt de verpligting om daarover altijd den Hoogen Raad te hooren, een groot oponthoud, nadeelig evenzeer voor de goede toepassing van het regt, als voor den veroordeelde zelve. De Hoogen Raad wordt daardoor ook, bij al deszelfs zoo menigvuldige en gewigtige bemoeijenissen, nodeloos met werk overladen. Om aan deze bezwaren, uit de ervaring gebleken, te gemoet te komen, wordt de verandering van het 66ste artikel voorgesteld.

Art. 67. Het bestaande artikel 67 der grondwet maakt eene onderscheiding tusschen de dispensatiën, te verleenen ten gevolge eener uitdrukkelijke toekenning der bevoegdheid daartoe aan den koning bij de wet, en die welke als algemeen ook zonder deze toekenning van alle wetsbepalingen kunnen worden toegestaan. Verder onderscheidt het artikel tusschen de dispensatiën te verleenen naarmate de Kamers al dan niet vergaderd zijn. De ervaring heeft de moeijelijkheden doen kennen welke uit deze laatste onderscheiding kunnen ontstaan, en de eerste bepaling is niet van eene te groote uitgebreidheid vrij te pleiten, daar op deze wijze alle wetsbepalingen in bijzondere gevallen en voor enkele personen buiten toepassing gebragt en krachteloos zouden kunnen worden gemaakt. Door de beperkende bepaling van het nu voorgestelde artikel 67 vleit men zich dat alle moeijelijkheden zullen worden afgesneden, en de krachtigste waarborg tegen het laatstgenoemde gevreesde misbruik zal worden gegeven.

Nieuw artikel na art. 67. Tot de toepassing van het nu voorgestelde nieuwe artikel, na artikel 67 in te voegen, kunnen de algemeene belangen leiden, en de behoefte aan een dergelijk vermogen is door de wetgevende magt erkend in de bepaling van het 2de artikel der wet van den 19den juni 1845 (*Staatsblad* no. 28). Deze voorziening zal alsdan niet slechts voor een bijzonder geval of persoon, maar in het algemeen, uit hoofde van redenen van algemeen nut, werken. Tegen het misbruik dat daarvan zou kunnen worden gemaakt, zal in iedere bijzondere wet, welke onder hare bepalingen dit vermogen toekent, kunnen worden gezorgd.

Ontwerp No. VI.

Nieuw artikel na art. 72. In het Nederlandsch staatsregt ontbreekt de aanwijzing van de autoriteit welke, waar het administratieve regtszaken geldt, uitspraak doen zal. Zoo heeft onder anderen de ondervinding aangetoond, en ook uit beraadslagingen bij de Tweede Kamer omtrent wets-ontwerpen de belastingen, bijzonderlijk de bezwaarschriften, betreffende, is het gebleken, hoe noodzakelijk het is dat voor de toekomst de magt bepaald zij, die in hooger beroep moet oordeelen over beslissingen van de Gedeputeerde Staten tusschen de administrative magt en bijzondere personen. Dit kan plaats hebben waar eene uitspraak gevallen is in zaken van belastingen, van nationale militie en schutterijen, omtrent de vrijstellingen daarvan, over het domicilie van onderstand en in het algemeen over het onderhoud van behoeftigen. Om hierin te voorzien dient het artikel, waarvan de invoeging na artikel 72 wordt voorgesteld. Den Raad van State meent te moeten beschouwen als het geschiktste staatsligchaam om deze regtsmagt uit te oefenen. De opdragt der bevoegdheid daartoe aan dien Raad geschiedt in het nu voorgestelde artikel. Daarbij wordt alleen het beginsel gevestigd, en de bepaling der gevallen waarin, en van de wijze waarop deze regtsmagt zal worden uitgeoefend, wordt aan de regeling der wet overgelaten.

Ontwerp No. VII.

Art. 82. Het geval kan ontstaan, dat een zeker aantal leden der Eerste Kamer van de Staten-Generaal door ouderdom, ziels- of ligchaamsgebreken buiten staat geraakt de functiën dier waardigheid uit te oefenen.

Daar nu, volgens artikel 102 der grondwet, ook de Eerste Kamer geene zaak vermag te beslissen, zoo niet meer dan de helft harer leden tegenwoordig is, zou, uit de zoo even bedoelde verhindering, gepaard aan de omstandigheid dat de leden der Eerste Kamer voor hun leven worden benoemd, groote ongelegenheid kunnen geboren worden. Men oordeelt het noodig in dat bezwaar te dezer gelegenheid te voorzien.

Daartoe wordt de onderhavige bijvoeging bij artikel 82 voorgedragen.

Ontwerp No. VIII.

Artt. 81 en 82. Het is noodzakelijk voorgekomen aan de gewone wetgeving de gelegenheid te laten, om ter geschikter tijd te overwegen, of en welken invloed verandering in den betrekkelijken toestand der provinciën, zoowel wat betreft de vermeerdering der bevolking als der welvaart, zou behooren te hebben op het getal leden van de Staten-Generaal.

Hiertoe strekt het voorgedragen nieuwe artikel.

Ontwerp No. IX.

Art. 108. De ervaring heeft de moeijelijkheden doen kennen, welke de bestaande wijze van overweging en raadpleging oplevert in het tot stand brengen van wetten van eenigen omvang. Herhaalde pogingen zijn aangewend om daarin te voorzien. Zij hebben echter het gewenschte gevolg niet kunnen hebben, omdat men door de voorschriften der grondwet was gebonden.

De regering heeft zich de vraag voorgesteld, of niet aan de Tweede Kamer de bevoegdheid zou kunnen toegekend worden om wijzigingen of veranderingen in de voorstellen des konings voor te dragen.

Zij heeft die vraag niet onvoorwaardelijk toestemmend kunnen beantwoorden, omdat de beraadslaging bij amendementen, indien zij niet met voorzigtigheid geregeld zij, zeer gevaarlijk kan zijn, en het verband eener wet met andere wetten, of de onderlinge zamenhang der deelen eener wet, daarmede verloren zou kunnen gaan.

Vermits intusschen de toekenning van de bevoegdheid om wijzigingen in de voorstellen des konings voor te dragen, werkelijk tot bevordering van het gemeen overleg kan leiden, heeft de regering gemeend, zich door die bezwaren niet te moeten laten teruggehouden, maar getracht die zooveel mogelijk uit den weg te ruimen, door de beraadslaging over eenige verandering in een wets-ontwerp afhankelijk te maken van de toestemming des konings en van eene voorafgaande overweging in de afdeelingen.

Dit als beginsel in de grondwet opgenomen zijnde, zal de regeling van alle verdere bepalingen, de amendementen betreffende, een onderwerp van gewone wetgeving kunnen uitmaken.

Ontwerp No. X.

Art. 126. De ondervinding heeft geleerd, dat er tusschen eenig hoofd van een departement van algemeen bestuur en de Algemeene Rekenkamer, omtrent de bedoeling of strekking van wetsbepalingen, verschil van beschouwing kan ontstaan.

In zoodanig geval behoort tot de wetgevende magt toevlugt te kunnen worden genomen, zonder dat de gang van het bestuur inmiddels belemmerd worde.

Met het oog hierop, zoowel als op de bij de regering bestaande overtuiging dat de vereffening van te doene of bij voorbetaling gedane uitgaven behoorden beboort te blijven, wordt de verandering in artikel 126 voorgesteld.

Ten gevolge daarvan zal de Algemeene Rekenkamer hare gewigtige pligten kunnen vervullen, zonder dat de loop van 's rijks bestuur eenigermate geremd worde, terwijl in het geval, dat geene overeenstemming van gevoelen mogt zijn verkregen omtrent eenigen post van ontvang of uitgaaf, de wetgever zelf zal geroepen zijn om de wet uit te leggen, en er inmiddels geene vertraging zal ontstaan, noch in de afsluiting, noch in de mededeeling der rekening aan de Staten-Generaal; wordende door de veranderde redactie ook verzekerd de mededeeling der rekeningen van 's rijks bijzondere door de wet geregelde fondsen.

Ontwerp No. XI.

Het 6de artikel der grondwet heeft, zoowel ten gevolge van een verschil van gevoelen over den min of meer ruimen zin, waarin het woord *stemregt* behoorde te worden opgenomen, als uit hoofde van den strijd, waarin het door velen geacht werd te staan met andere artikelen der grondwet, aanleiding gegeven tot de moeijelijkheden welke het vaststellen van wettelijke bepalingen op het stuk der verkiezingen enz. tot dusverre hebben belet.

Het is doelmatig voorgekomen, dit, op zich zelf staande, en sedert de wijziging van het jaar 1840 in het 1ste hoofdstuk der grondwet minder eigenaardig geplaatste artikel, geheel te doen wegvallen. Ten aanzien van het 127ste artikel heeft de regering geene reden gevonden om daarin eenige wijziging voor te stellen, nadat de meerderheid in de Tweede Kamer, bij gelegenheid der raadplegingen welke in 1845 over de grondwet hebben plaats gehad, voor het behoud van dat artikel zich heeft verklaard. Alle verdere bepalingen betreffende de verkiezingen der provinciale en plaatselijke besturen, en de bevoegdheid om daaraan deel te nemen, worden aan de wet overgelaten.

Dit is, voor zooveel de provinciale besturen betreft, bij dit wets-ontwerp geschied, door het doen vervallen van artikelen 128, 130, 131, 132, en 133, en het vervangen dezelve door een nieuw artikel, alsmede door de veranderingen, welke in artikel 150 (oud artikel 151) zijn voorgesteld.

Het komt van belang voor, dat, gelijktijdig met het vaststellen van wettelijke voorschriften betreffende de verkiezingen, tevens nieuwe bepalingen omtrent het getal van de leden der Provinciale Staten, door elken stand te benoemen, worden vastgesteld.

Volgens artikel 128, zoodanig als het thans bestaat, worden het getal van de leden der Provinciale Staten en de evenredigheid der verschillende standen, alleen dan door de wet vastgesteld, wanneer wijziging of verandering in de eenmaal bestaande regeling zal gemaakt worden. Bij het voorgestelde nieuwe artikel daarentegen wordt het regelen bij de wet, ook van het aantal leden der staten, door elken stand te benoemen, gebiedend voorgeschreven.

In verband met het nieuw voorgedragen artikel is bij het gewijzigd 129ste artikel ook aan de wet overgelaten het bepalen der vereischten bedoeld in het slot van artikel 62 der grondwet, en tevens het 1ste lid van gemeld artikel in verband gebragt met hetgeen werkelijk bestaat, en ook het 2de, thans overbodige, lid weggelaten.

Vermits er, in der tijd, twijfel is ontstaan over de bevoegdheid der commissarissen des konings in de provinciën, tot het medestemmen bij benoemingen of voordragten van personen, waartoe de Staten bij de grondwet geroepen worden, heeft men de tegenwoordige gelegenheid te baat genomen om door het vaststellen van een grondwettelijk voorschrift allen twijfel te dien opzigte te doen ophouden.

Ten gevolge van het vermelden van het collegie van Gedeputeerde Staten bij de wijziging gebragt in het tegenwoordige artikel 150, is het noodig bevonden hetzelve in orde op artikel 150 te doen volgen.

Overeenkomstig het aangenomen beginsel, om al wat de zamenstelling en de bevoegdheid der provinciale besturen betreft bij de wet te regelen, zijn de beide genoemde artikelen in dien zin gewijzigd.

Ontwerp No. XII

Art. 144. Uit de in artikel 144 gebezigde woorden: *algemeen provinciaal belang*, is wel eens de bewering ontleend, dat de Staten geene bevoegdheid zouden hebben om provinciale reglementen of ordonnantiën te maken, die slechts een gedeelte der provincie betreffen.

Het kan echter noodig zijn, dat bijzondere verordeningen worden vastgesteld voor het platte land alleen, voor een zeker district, voor een onder provinciaal beheer zijnde kanaal, enz., en het is daarom doelmatig voorgekomen het onderwerpelijk artikel in dien zin te verduidelijken.

Art 148. De ervaring heeft geleerd, dat, behalve de werken, waarvan in artikel 148 der grondwet wordt melding gemaakt, er nog andere onderwerpen zijn, voor welke in het belang der provincie uitgaven moeten kunnen gedaan worden, terwijl er ook omstandigheden kunnen bestaan, waarin het noodzakelijk of in het gemeenschappelijk belang der daarbij betrokkenen wenschelijk is, dat werken geheel of ten deele ten koste der belanghebbenden worden uitgevoerd.

De voorgedragen verandering van dit artikel strekt om hierin te voorzien.

Ten gevolge van de wet van den 12den juli 1821 (*Staatsblad* no. 9) zijn zes opcenten op de grondlasten en het personeel ter beschikking van de Provinciale Staten gesteld, welke, gevoegd bij de middelen in het voorgaande artikel vermeld, het onderwerp uitmaken van speciale begrootingen, die, volgens artikels 57 en 58 der wet van 6 october 1841 (*Staatsblad* no. 40), den grondslag uitmaken van de door de Algemeene Rekenkamer op te nemen rekeningen dier fondsen.

De grondwet bevat intusschen wel voorschriften ten aanzien der *gemeentelijke* begrootingen en rekeningen, maar zij maakt geen gewag van de *provinciale* begrootingen van ontvangsten en uitgaven, en van de daarvan te doene verantwoording, waarop men tijdens de uitvaardiging dier grondwet niet is bedacht geweest.

Het wordt noodzakelijk geacht hieromtrent eenige bepaalde algemeene voorschriften in de grondwet te brengen en daartoe strekt het voorgedragen laatste lid van artikel 3; hetwelk in overeenstemming is met hetgeen omtrent de plaatselijke geldmiddelen in de volgende afdeelingen wordt bepaald.

Ontwerp No. XIII.

Artt. 152 en 153. Bij de gewijzigde redactie van artikel 152 wordt, in overeenstemming met hetgeen bij de toelichting op het wets-ontwerp no. XI is vermeld, alles wat de regeling der verkiezing of der benoeming, der zamenstelling, der bevoegdheid enz. van de plaatselijke besturen betreft, opgedragen aan de wet, zoodat de thans bestaande reglementen door wettelijke verordeningen zullen worden vervangen, en wordt daarenboven tevens de gemeentelijke indeeling der gewesten en de verdeeling der plaatsen in *steden* en *gemeenten ten platten lande* aan de wet overgelaten. Zulks is noodig geacht, aangezien de rangschikking eener plaats onder de steden of onder de gemeenten ten platte lande, onder anderen in naauw verband staat met de zamenstelling van het bestuur derzelve, en met de benoeming van de leden der Provinciale Staten volgens artikel 127 der grondwet.

Art. 153 is, in verband met de wijziging van het voorgaande artikel, veranderd; en voorts ten aanzien van de schorsing en buiten-effect-stelling van verordeningen en beschikkingen der plaatselijke besturen, welke met de wetten en bestaande verordeningen in strijd worden bevonden, door eene gewijzigde redactie verbeterd.

Ontwerp no. XIV.

Artt. 155 en 156. Het is niet boven allen twijfel, of, krachtens artikel 155, zonder voorafgaande voordragt van het plaatselijk bestuur, bepaald kan worden, dat deze of gene bestaande plaatselijke belasting voor het vervolg geheel of ten deele niet meer zal worden geheven.

Wanneer intusschen het algemeen belang dusdanige bepalingen geraden doet achten, is het noodzakelijk, dat de plaatselijke besturen zich daaraan onderwerpen.

Daarenboven bestaat er, in zekeren zin, strijd tusschen de *tweede* alinea van artikel 155 en artikel

156, voor zoo verre daarin wordt gewag gemaakt van twee goedkeuringen.

Die voorschriften zijn zoodanig toegepast, dat op de *reglementen*, naar aanleiding van artikel 155, de goedkeuring der Staten en op de *tarieven*, volgens artikel 156, die des konings werd vereischt.

Men oordeelt het noodzakelijk ook daaromtrent door eene wijziging van de artikelen 155 en 156 de bedoeling met vereischte duidelijkheid uit te drukken.

Ten aanzien van artikel 156 valt op te merken, dat iedere ingevoerd wordende belasting, die vroeger niet werd geheven, ongetwijfeld *nieuw* is, doch dat er wel eens twijfel is ontstaan, of eene reeds geheven wordende plaatselijke belasting, waarvan alleen het *bedrag* verhoogd wordt, ook als eene nieuwe belasting zij te beschouwen.

Uit den aard der zaak kan deze vraag niet wel anders dan toestemmenderwijze worden beantwoord. Doch ten einde allen mogelijken twijfel weg te nemen, wordt het noodzakelijk geacht de bepalingen der grondwet hieromtrent te verduidelijken.

Overigens heeft men, terwijl bij het gezegde artikel ten opzigte der bevoegdheid der plaatselijke besturen om bestaande belastingen af te schaffen, niets bepaald was, gemeend dat de daartoe strekkende besluiten aan de goedkeuring des konings behoorden te worden onderworpen, ten einde aan de regering de beoordeeling over te laten, of niet soms, bij de mogelijkheid tot vermindering der plaatselijke belastingen, andere dan in aanmerking gebragte, bij voorkeur zouden behooren te worden afgeschaft.

Ter bereiking dezer onderscheidene oogmerken zijn de gewijzigde artikelen 155 en 156 ontworpen.

Ontwerp No. XV.

Nieuw artikel na artikel 164. De intrekking van het koninklijk besluit van 5 october 1822, aangaande de conflicten van attributiën tusschen de administrative en regterlijke autoriteiten bij het koninklijk besluit van 20 mei 1844, was gegrond op de overweging, dat, zoo door de organisatie der regterlijke magt en in het bijzonder door de vestiging van den Hoogen Raad der Nederlanden, als door de regeling van onderscheidene onderwerpen van openbaar beheer, de redenen grootendeels hadden opgehouden te bestaan, welke tot het eerstgenoemde koninklijk besluit hadden aanleiding gegeven. Het is echter niet te wederspreken, gelijk dit ook bij deze beweeggronden niet is ontkend, en de ervaring heeft dit meer dan eens aangewezen, dat, niettegenstaande al deze omstandigheden, het zich kan voordoen dat twistvragen, die uit haren aard administratief beslist behooren te worden, voor de regterlijke magt worden gebragt. Het omgekeerde kan evenzeer plaats vinden; bij beide magten kan zelfs te gelijker tijd dezelfde twistvraag aanhangig worden, of door beide magten kan de kennisneming daarvan worden geweigerd; in één woord, over de bevoegdheid der administrative of regterlijke magt kan een verschil ontstaan, hetwelk op de eene of andere wijze uitgemaakt moet worden. De grondwet heeft te dien aanzien niets bepaald. Om deze leemte aan te vullen, waarvan de noodzakelijkheid uit den aard der zaak voortvloeit, ten einde elke staatsmagt blijve binnen de haar grondwettiglijk afgebakende grenzen, stelt de regering voor om als beginsel in de grondwet, bij een nieuw artikel, volgende op het 164ste, op te nemen, dat de wet de wijze zal regelen, waarop geschillen over bevoegdheid tusschen de administrative en regterlijke magt zullen worden beslist. De wet zal dan, van de grondwet uitgaande en op eene harer bepalingen rustende, dit zoo teedere punt kunnen uitmaken, waarop ook reeds in de Tweede Kamer der Staten-Generaal is aangedrongen, en zal alsdan de regeling daarvan van alle die waarborgen en voorzorgen kunnen omringen, welke zij bijzonderlijk vordert.

Ontwerp No. XVI.

Art. 166. Het bestaande artikel 166 der grondwet is door de ondervinding bevonden in het belang der openbare orde en veiligheid den wetgever te veel te beperken, door als eenig geval waarin eene in-hechtenis-neming zonder regterlijk bevel kan plaats hebben, dat van heeterdaad te vermelden. De thans voorgedragene wijziging van het 1ste lid van dit artikel is mitsdien noodig geoordeeld om eenige meerdere ruimte voor de wetgeving te verzekeren, en daar het aan de wet zal verblijven om te dien aanzien grenzen en waarborgen te bepalen, schijnt er te dezen opzigte geene zwarigheid te bestaan.

Ontwerp No. XVII.

Art. 180. Ofschoon het artikel 180, zoo als het thans gelezen wordt, zich geenszins tegen eene vereeniging van meer dan ééne provincie onder één en hetzelfde geregtshof, indien deze noodig of nuttig geoordeeld mogt worden, zou verzetten, heeft de ervaring, bij voorgaande beraadslagingen over dit onderwerp, echter de noodzakelijkheid aangewezen om de redactie van het 1ste lid daarvan te verduidelijken. Terwijl aan de eene zijde toch daaraan, in overeenstemming met den Franschen tekst der grondwet en den inhoud van het rapport te dien aanzien, zoodanige onbepaalde beteekenis werd gehecht, dat de wijze en omvang der vereeniging geheel en onbeperkt aan de wet werd gelaten, werd aan de andere zijde beweerd dat de bij dit art. toegelatene vereeniging slechts bij uitzondering mogt plaats hebben en dat in den regel over elke provincie een bijzonder geregtshof moest zijn. De regering heeft gemeend bij deze gelegenheid dien twijfel te kunnen doen ophouden, en, aan de eerste opvatting de voorkeur gevende, heeft zij thans eene redactie voorgedragen, welke voor de wettelijke bepaling van dit onderwerp alle belemmering wegneemt.

Vermits bij vereeniging van meer dan ééne provincie onder één geregtshof, de zamenstelling en voordragt van het drietal door de Provinciale Staten tot vervulling eener vacature eene regeling zullen behoeven, heeft men vermeend de bepalingen, daaromtrent in het algemeen te maken, aan de wet te moeten verwijzen. Het kan niet anders of bij de eerste in te voeren vereeniging moet van de noodzakelijkheid van zoodanige bepaling blijken. Ten einde niet uit het 181ste artikel zou kunnen worden afgeleid dat, bij vereeniging van meer dan ééne provincie onder één geregtshof, het noodig zou zijn in de hoofdplaats der provincie, waar het geregtshof niet gevestigd is, eene *criminele* regtbank, afgezonderd van de aldaar bestaande arrondissements-regtbank, op te rigten, is bij artikel 3 van dit ontwerp ook eenige verandering in dat 181ste artikel der grondwet aangebragt.

Ontwerp No. XVIII.

Art. 184. De gronden waarop het volstrekt noodig is, dat de regterlijke ambtenaren, die voor hun leven of voor eenen bepaalden tijd aangesteld worden, van hunne betrekking ontheven kunnen worden, indien zij door ouderdom, ziels- of ligchaamsgebreken daartoe ongeschikt worden, behoeven wel geene ontwikkeling, daar zij zich van zelve laten gevoelen.

De ervaring heeft bij meer dan ééne gelegenheid aangetoond, hoe onmisbaar eene bepaling als de hier voorgestelde is, en dat die van artikel 12 der wet op de regterlijke organisatie in dezen geenszins voldoende in deze behoefte voorziet.

Ten opzigte van de veranderingen thans wegens dit artikel 184 voorgesteld, zij nog aangemerkt, dat men gemeend heeft de levenslange aanstelling niet te moeten behouden voor de ambtenaren van het openbaar ministerie, op den aard hunner betrekking het oog vestigende. Dit denkbeeld is ook reeds in het jaar 1845 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangegeven. Men heeft echter gemeend voor den procureur-generaal bij den Hoogen Raad te dezen aanzien eene uitzondering te moeten maken, uit hoofde der bijzondere verrigtingen, welke voor dezen staats-ambtenaar uit de artikelen 175 en volgende der grondwet kunnen voortvloeijen. Evenmin is het noodig geoordeeld, wanneer men op het doel der levenslange aanstelling bij de regterlijke magt let, daaronder de griffiers bij de hoven en regtbanken te begrijpen. Eindelijk zijn bij deze verandering onder diegenen, welke voor hun leven aangesteld worden, in de grondwet opgenomen de leden der regtbanken, omtrent welke dit alleen bij de wet op de organisatie der regterlijke magt bepaald was.

Ontwerp No. XIX.

Art. 187. Vermits hier aan den president en de leden van het Hoog Militair Geregtshof eene levenslange aanstelling wordt verzekerd, moet ook te hunnen aanzien worden vastgesteld wat omtrent alle ambtenaren der regterlijke magt, welke in die termen vallen, zal plaats vinden.

Ontwerp No. XX.

Art. 200. Bij artikel 3 der wet van 5 october 1841, houdende instructie voor de Algemeene Rekenkamer, was reeds eene bepaling noodig geoordeeld voor het geval, dat eenig lid van dat collegie door ouderdom of ziekte ongeschikt was geworden voor de waarneming van zijne bediening.

Het is, in overeenstemming met de elders voorgedragen wordende bepalingen wegens het ontslag van voor hun leven aangestelde ambtenaren, noodig geoordeeld ook ten aanzien van de leden der Algemeene Rekenkamer eene soortgelijke bepaling in de grondwet op te nemen. Daaraan is het voorstel tot wijziging van artikel 200 zijn oorsprong verschuldigd.

Ontwerp No. XXI.

Art. 205. De verandering van het 2de lid van artikel 205 is noodig geoordeeld, zoo om allen twijfel weg te nemen omtrent de beteekenis van het daarin voorkomende woord *dienst*, als in verband met de voorgedragen verandering van artikel 211. (*Ontwerp* No. XXIV.)

Art. 206. De eerste der alhier voorgestelde veranderingen is noodzakelijk, omdat er zich omstandigheden kunnen voordoen die het jaarlijks bijeentrekken der geheele militie niet raadzaam zouden maken.

De andere is noodzakelijk, omdat het kan gebeuren dat men verpligt is meer dan een vierde gedeelte der militie onder de wapenen te houden. Thans zal er, in plaats van een vierde, naauwelijks een twintigste der militie voortdurend onder de wapenen zijn.

De omstandigheden kunnen echter veranderen.

Men veronderstelle slechts dat het noodzakelijk wierd om eene aanzienlijke magt naar de overzeesche bezittingen uit te zenden. Hiertoe zouden de vrijwilligers der staande armée moeten worden gevraagd of opgeroepen, en de plaatsen van deze in de gelederen zouden door miliciens moeten worden aangevuld. Men veronderstelle verder dat de staatkundige gezigteinder wierd beneveld door oorlogsgevaren buiten's lands. Ten gevolge daarvan zou het noodzakelijk kunnen worden de active krijgsmagt spoedig en zonder opzien te versterken, althans in zoodanig geval al zeer ligt boven het een vierde der militie. Zonder de thans voorgedragen bevoegdheid zou de regering al dadelijk verpligt zijn de Staten-Generaal bijeen te roepen, waaruit opzien en ruchtbaarheid zou ontstaan, hetgeen moet worden vermeden.

Ontwerp No. XXII.

Het bestemmen van een gedeelte der dienstpligtigen voor het bemannen der oorlogsschepen van den staat, is steeds beschouwd als wenschelijk, maar als strijdig met de thans in de grondwet vervatte voorschriften. Het voorgedragen nieuw artikel heeft geen ander oogmerk dan om dat beletsel op te heffen en den gewonen wetgever de gelegenheid te laten om daaromtrent bepalingen vast te stellen, waardoor het algemeen belang zal kunnen worden overeengebragt met dat der dienstpligtigen, aan welke die bestemming mogt ten deel vallen. Daar het hier een beginsel geldt tegen hetwelk meermalen bedenkingen zijn geopperd, heeft men gemeend die te moeten opheffen, door op den voorgrond te stellen, dat, naar gelang der verkregene ondervinding, de voorwaarden waarop, en de gevallen waarin een gedeelte der dienstpligtigen op 's rijks oorlogsschepen zal kunnen worden benuttigd, bij speciale wetten zullen worden geregeld.

Ontwerp No. XXIII.

Art. 210. Artikel 210, zoodanig als het thans bestaat, heeft verduidelijking noodig, om allen twijfel te doen ophouden ten aanzien der verpligting tot het ontvangen van militaire inkwartiering.

Dien ten gevolge wordt bij de voorgedragen wijziging die verpligting uitdrukkelijk vastgesteld en aan de wet overgelaten om dit onderwerp te regelen.

In het gewijzigde artikel zijn de thans in artikel 210 gevonden wordende woorden: *door onvoorziene omstandigheden*, weggelaten, omdat men het niet daarvoor kan houden, dat het altijd *onvoorziene* omstandigheden zijn, die, bij voorbeeld, het doen van transporten moeten doen vorderen van bijzondere personen of gemeenten.

Ontwerp No. XXIV.

Art. 211. Volgens artikel 211 worden alleen in gemeenten welker bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen 2500 zielen en daarboven bedraagt, schutterijen opgerigt *tot behoud der inwendige rust*, en worden in alle andere gemeenten rustende schutterijen ingesteld, die, in geval van oorlog, gezamenlijk met de vorengemelde dienen als een landstorm tot verdediging des vaderlands.

Het wordt noodzakelijk geacht dit artikel te wijzigen, *eensdeels* om alle moeijelijkheid weg te nemen die zich kan opdoen bij het beantwoorden der vraag, wat ten deze voor *den besloten kring of omtrek der gebouwen van de gemeente* moet worden gehouden; *en anderdeels* om, indien zulks mogt noodig geoordeeld worden, bij de wet te kunnen bepalen dat de schutterij tot behoud der inwendige rust zal worden gebezigd, ook in gemeenten, waar, volgens dat grondwets-artikel, zoo als het nu bestaat, alleen *rustende* schutterijen kunnen worden ingesteld.

Om voorschreven redenen is het gewijzigd artikel 211 in zeer algemeene bewoordingen vervat, ten einde, ingevolge artikel 212, bij de wet alle zoodanige bepalingen omtrent de schutterijen zouden kunnen worden vastgesteld, als in het algemeen belang noodig zullen worden bevonden.

Bij het gewijzigde artikel 211 zijn de woorden: *als een landstorm* vervangen door de woorden: *met den landstorm*, omdat de landstorm niet uitsluitend bestaat uit de schutterijen, maar uit alle weerbare mannen van zekeren, door de wet te bepalen leeftijd, die niet bij de militie of schutterijen dienende zijn.

Ontwerp No. XXV.

Art. 220. De toepassing der bepalingen, vervat in artikel 220 der grondwet, heeft aanleiding gegeven tot vele moeijelijkheden, welke men getracht heeft voor het vervolg uit den weg te ruimen door de voorgestelde wijzigingen.

Het artikel *a* heeft voornamelijk ten doel om de daarin vervatte bepaling ook op nieuw op te rigten waterschappen toepasselijk te maken, en de wijze, waarop die moeten worden tot stand gebragt, te bepalen.

Het artikel *b* strekt, om meer duidelijke voorschriften te geven, zoowel ten opzigte van het wettig bestaan der tegenwoordige reglementen en politieverordeningen als omtrent de wijze, waarop bestaande gewijzigd of nieuwe ingevoerd zullen worden, en om de noodzakelijk bevonden onderscheiding tusschen reglementen van administratie en verordeningen van politie of keuren daar te stellen.

Ontwerp No. XXVI.

Art. 223. De ondervinding heeft de moeijelijkheid aangetoond van de naleving der in artikel 223 vervatte bepalingen. Daarenboven zijn dezelve bezwaarlijk overeen te brengen met goede beginselen van finantiëel beheer.

Ontwerp No. XXVII.

Vermits de uitvoering van onderscheidene der thans voorgestelde veranderingen in de grondwet afhankelijk zal zijn van de wetten, waaraan daarbij wordt verwezen, is eene bijvoeging als deze aan de regering onmisbaar toegeschenen.

Men heeft gemeend het uiterste van het tijdperk te moeten bepalen, binnen hetwelk die nieuwe wetten door de regering aan de Staten-Generaal voorgedragen moeten worden.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.